Wetenschap **Hoogleraar over 'spookkloven' in Nederland**

'Amsterdam heeft er nog nooit zo goed voor gestaan'

Het gaat in Nederland een stuk beter dan de politiek doorgaans stelt, schrijft hoogleraar sociologie Jan Willem Duyvendak in zijn boek *Spookkloven*. Verschillen worden uitvergroot.

Peter de Jong
AMSTERDAM

Spookkloven te over. Integratie, inkomen, stad-platteland, opleiding, generaties, overheid-burger, met in het verlengde een kar vol onoplosbare crises: toeslagen, stikstof, woningnood, zorg, energie en niet te vergeten de asiel(opvang)crisis.

Door ze op een hoop te gooien, lijken alle crises even belangrijk en eigenlijk onoplosbaar. Terwijl we volgens hoogleraar sociologie Jan Willem Duyvendak heel wat kloven hebben overwonnen.

Zijn wij Nederlanders dramaqueens?
"Nou, vooral politici. En dat moet je in de politiek misschien wel een beetje zijn, om je verhaal beeldend over te brengen. Maar nu worden argumenten ingeruild voor ervaringen. Wilders ervaart een asieltsunami, en dus is het zo. Links kan er ook wat van. Als je het verkiezingsprogramma van GroenLinks-PvdA leest, lijkt het alsof het land niet meer te redden is. Terwijl Nederland een van de rijkste landen ter wereld is. Er zijn steeds minder armen, die bovendien veel minder arm zijn dan vroeger."

"Natuurlijk moeten we de resterende armoede bestrijden, maar laat links zich eens gelukkig prijzen dat het met ontzettend veel mensen zo veel beter gaat. Dat is een feit, maar politici laten zich steeds meer leiden door emoties. De samenleving is ook veel emotioneler geworden, mede door social media. Die halen niet per se het beste in de mens naar boven."

U groeide op in de jaren zeventig en tachtig, toen het land veel meer tegenstellingen kende dan nu, betoogt u. Wat was er toen aan de hand?
"Sociaal-economisch stond Nederland er toen heel veel slechter voor. 28 procent van de kinderen leefde in armoede, nu is dat nog 3 procent. Er was een salarisstop voor heel veel mensen. Een miljoen mensen in de WAO. Een grote instroom van Turkse en Marokkaanse migranten die massaal werkloos werden door de economische crisis in de jaren tachtig. Ze spraken geen Nederlands, en belandden aan de rand van de maatschappij."

"Daarnaast had je politieke polarisatie. We voerden een Koude Oorlog met het Warschaupact. Intern waren er emancipatiebewegingen van vrouwen, studenten, homo's, migranten en krakers. De kerken liepen leeg. Er was een generatieconflict – de ouders waren meestal rechts, de jongeren links. Vanaf de jaren negentig zie je die ideologische verschillen afnemen. Kijk naar het homohuwelijk: dat is geen issue meer, zelfs niet bij de meeste religieuze partijen. De jaren zestig hebben wel gewonnen in Nederland."

"Dus ja, waarom maken we zo veel ruzie, is er zo veel emotionele polarisatie, terwijl het land er zo goed voorstaat? Daar gaat mijn boek over. Gelet op de succesvolle slogan van verkiezingswinnaar Jetten – 'Het kan wél' – heeft het pessimisme gelukkig nog niet geheel gewonnen."

Migratie is momenteel een belangrijk politiek thema.
"Vandaag de dag draait alles in de politiek om migratie en integratie. Mensen die hier al generaties zijn, worden behandeld alsof ze gisteren gearriveerd zijn. Pijnlijk voor de kleinkinderen van de gastarbeiders. 40 procent van de migrantenmeisjes gaat nu naar het hoger onderwijs."

"Kijk, we zijn allemaal een beetje nativist. Vinden dat de *natives* iets meer te zeggen mogen hebben over het land dan de mensen die net komen kijken. Dat is niet gek, en hoeft niet uit de hand te lopen, als die nieuwkomers maar de kans krijgen om deel uit te gaan maken van de samenleving."

"Veel Nederlanders staan wantrouwig tegenover mensen die religieus zijn. Het onfortuinlijke is dat heel veel autochtone Nederlanders van hun geloof vielen in de jaren zeventig, precies op het moment dat strenggelovige moslimmigranten hier binnenkwamen. Er is vrees dat moslims intolerant zijn. Maar juist daardoor worden we zelf intolerant, en gaan we ze over één kam scheren.Terwijl het leeuwendeel van de moslims probeert mee te komen."

We hebben in het verleden wel te maken gehad met moslimterrorisme dat het op de vrije westerse wereld had gemunt. De aanslagen van 11 september, de Hofstadgroep, de moord op Theo van Gogh, Charlie Hebdo, Bataclan, IS. Maar dat is ook alweer even geleden. IJlen die wandaden nog door in de acceptatie van praktiserende moslims?
"Onrust in de samenleving na zulke verschrikkingen is heel begrijpelijk. Alleen: tien jaar na het IS-kalifaat kunnen we langzamerhand vaststellen: die hele kleine groep gewelddadige islamisten staat helemaal niet voor al die moslims. Het lijkt best te lukken vreedzaam samen te leven. Die onrust van toen wordt door Wilders levend gehouden. Hij schuift moslims ten onrechte van alles in de schoenen, zelfs de woningnood."

In uw boek schrijft u dat emancipatie altijd gepaard gaat met frictie, voordat voorheen gediscrimineerde groepen mainstream worden, zoals bij de Dolle Mina's en de homo-emancipatie. Betekent dat de Nederlandse excuses voor slavernij en Kick Out Zwarte Piet, ondanks heftige reacties uit conservatieve kringen, straks breed geaccepteerd worden?
"Zwarte Piet die van kleur verschiet is een mooi voorbeeld van samenleven tussen gevestigden en nieuwkomers. Witte en zwarte Nederlanders die naar elkaar luisteren – en begrijpen dat KOZP niet van Piet af wil, alleen van zijn zwart zijn. Daar word ik optimistisch van. Over de slavernijexcuses zal nog wel wat onenigheid blijven, bijvoorbeeld over herstelbetalingen. De grootste uitdaging voor beide partijen: verplaats je in de ander. De zwarte Nederlander die de pijn van de geschiedenis voelt, de witte die persoonlijk niets met dat koloniale verleden van doen heeft."

Hoe gaat het met de kloven in Amsterdam, nu en veertig jaar geleden?
"De stad is minder gevaarlijk geworden, de junks zijn uit het straatbeeld verdwenen. Toen was er ook woningnood, maar had je vooral heel veel slechte woningen. En een enorme uitstroom uit de stad. Nu wil iedereen hier juist zijn, of het nu toeristen zijn of woningzoekenden. Amsterdam betaalt de prijs voor haar populariteit."

"We hebben nu veel meer hoogopgeleiden en gefortuneerden dan toen. Daartegenover staan veel mensen met een laag inkomen. Middeninkomens zijn deels gevlucht voor de torenhoge huren en huizenprijzen."

"Maar: Amsterdam heeft er nog nooit zo goed voor gestaan. Woningnood en toerisme zijn echte problemen, maar de stad is rijk en kan werken aan oplossingen. Elke dakloze hier is er een te veel, maar in andere wereldsteden, zoals Parijs, heb je complete illegale daklozencampings. Het stadsbestuur zou de successen wel wat meer mogen vieren."

Jan Willem Duyvendak: Spookkloven. Thomas Rap, €19,99 euro.

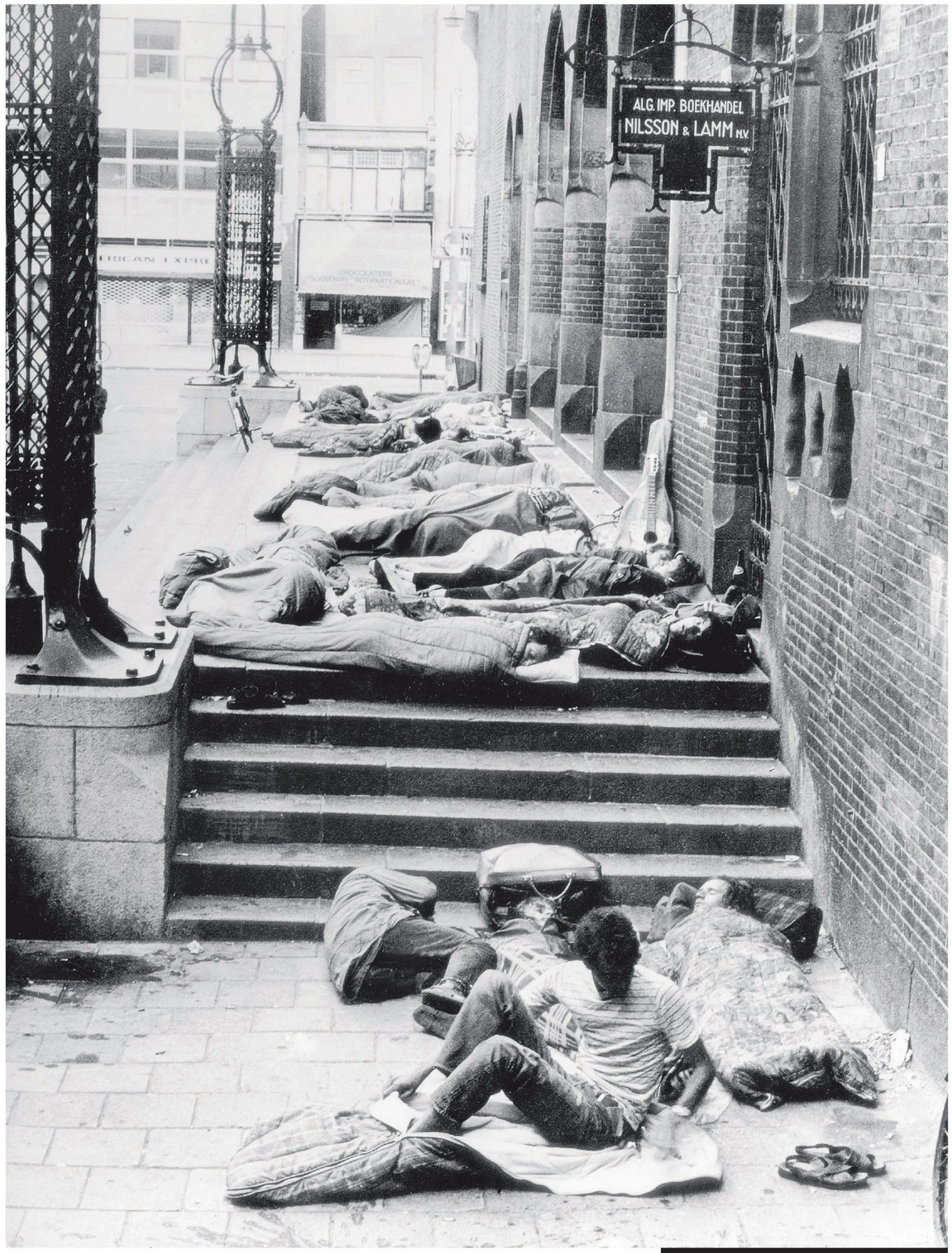

→ **Hippies in Amsterdam, eind jaren zestig. 'De stad is minder gevaarlijk geworden, de junks zijn verdwenen uit het straatbeeld,' zegt Jan Willem Duyvendak.**
FOTO GETTY IMAGES

78%

→ 78 procent van de mensen met een Nederlandse achtergrond vindt de integratie van mensen met een migratieachtergrond mislukt. Van die laatste groep vindt 40 procent ook dat het met de integratie niet goed gaat en dat zij zelf beter hun best moeten doen. Tegelijkertijd vindt 72 procent van de mensen met een migratieachtergrond dat mensen met een Nederlandse achtergrond meer open moeten staan voor anderen.
(bron: CBS, Jan Willem Duyvendak)

3,1%

→ Het armoedepercentage in Nederland laat een grote daling zien tussen 1985 en nu: van 22,4 procent naar 3,1 procent als totaal, en voor minderjarige kinderen van 28,4 procent naar 3,6 procent.

Jan Willem Duyvendak
12 mei 1959, Markelo
- **Studies:** sociologie (1982) en filosofie (1987)
- **Huidige functie:** hoogleraar sociologie aan de UvA en directeur van het Nias (Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences)

'Soms lijkt het alsof het land niet meer te redden is. Terwijl Nederland een van de rijkste landen is'

De wetenschapspagina's worden mede mogelijk gemaakt door *New Scientist*.
Coördinatie: Jim Jansen.

NewScientist
www.newscientist.nl